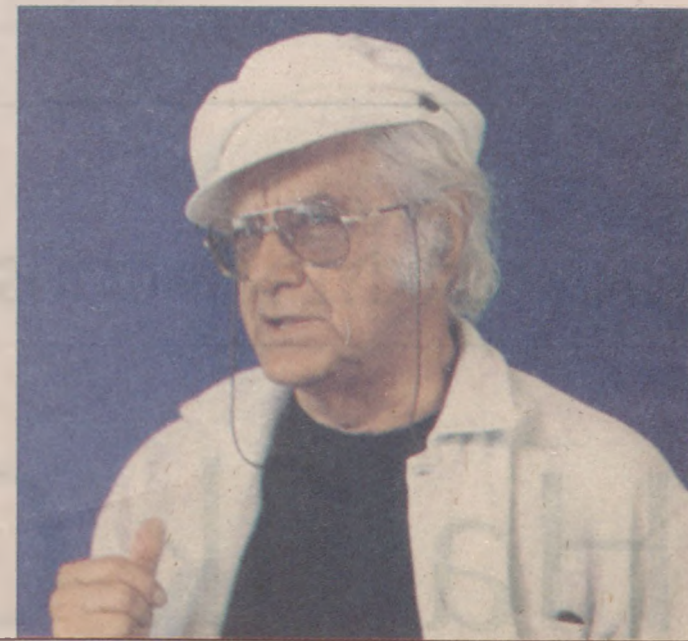

'Çünkü, Ayrılık da Sevdaya Dahil...'

Attilâ İlhan şiirlerini, romanlarını, yazılarını ve senaryolarını bizlere bırakıp Onat Kutlar, Edip Cansever ve Orhan Veli'nin yanına, Aşiyân'a gitti. Ama sevenleriyle ilişkisi hiç bitmeyecek. Çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili... Genç şairler, Attilâ İlhan'ı ve şiirlerini anlatıyor...

Esra Açıkgöz Sayfa 5

CAN BAHADIR

Onun şiiriyle, lisede tanıştım. Bir radyo programında Bela Çiçeği'ni dinlemiştim ve hem sesi hem de şiirinin iç sesi beni çok etkilemişti. Zaten onun şiirindeki ses çok önemlidir. Okuyanı o sesle büyük bir etki alanı içine alır. Şiir yazmaya çalışan bir genç olarak, ustaları taklit etmeye çalışıyordum ve ilk şiirlerimde onun etkisi

görülür. Yayımlanmayan bu şiirlerim, Attilâ İlhan'a öykünerek yaptığım denemelerdi. Sonra onun bütün kitaplarını okudum.

Türkçe şiir yazar, benim kuşağım ve benden önceki kuşak için eninde sonunda uğranılan duraklardan biriydi. Kimilerince küçümsenen, çok kolay sanılan, ama bence oldukça zor bir tekniği vardı. Böyle şiirler yazmak, bu dizeleri insanların akıllarına sokmak çok zordur. Bence en güzel kitabı "Böyle Bir Sevmek". Tabii Attilâ İlhan, sadece şiiriyle değil, romanı ve senaryolarıyla da büyük bir yere sahip. Bence "Zenciler Birbirine Benzemez" Türk edebiyatı için çok

önemli bir roman. Farklı alanlarda yaptığı işlerin birbirini beslediğini düşünüyorum.

Onun dizelerini bilen birine romanının da daha tanıdık geleceğine inanıyorum. Ya da TRT'de yayımlanan "Baykuşların Saltanatı" dizisindeki diyalogları, şiirini bilenler için, başka anlamlar ifade etmiştir.

Bence o, kasketi, duruşu ve tüm yaptıklarıyla bir fenomendi. Çok özgündü ve yaptığı işlerin tamamına baktığınızda ortaya bir şair imgesi çıkar. Romanı da senaryosu da gazete yazısı da hep şiir omurgası üzerindedir.

ÇÜNKÜ AYRILIK DA

Attilâ İlhan, şiirlerini, romanlarını, yazılarını ve senaryolarını, yani bir büyük külliyatı bizlere bırakıp Onat Kutlar, Edip Cansever, Turgut Uyar ve Orhan Veli'nin yanına, Aşiyân'a gitti. Ama sevenleriyle ilişkisi hiç bitmeyecek. Çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili... Attilâ İlhan'ın en çok da şiirleriyle büyüyen kuşaklar zincirinden, genç şairlere onu ve şiirlerinin üzerlerindeki etkisini sorduk...

Esra Açıkgoz

DENİZ DURUKAN

Onu bir kez gördüm. İki ay önce, Marmara Etap'ın kafesinde. Kenarda, hayır en köşede saklanmış gibi oturuyordu. Sevgili İlhan Berk'le buluşmaya gitmişim. İkisini de yan yana görünce onlara doğru ilerledim. İlhan Berk bizi tanıttirdi. "İçimde kanlı bir ihtilal kopacak" kadar heyecanlanmışım. Şiirlerini muh gibi aklımda tuttuğum usta karşımdaydı. Biraz solgun muydu, ya da keyifsiz? Anlamadığım bir durgunluk, yalnızlık hissettim yüzünde. İlhan Berk'le ona veda edip yan masaya geçtiğimizde, arada göz ucuyla ona bakıyordum. Masaya kapaklanmış bir biçimde, önünde duran dergiyi okuyordu. Acıyla karışık bir hüzüdü sanırım gördüğüm. Belli ki kafasını bir şey meşgul ediyordu, orada değil gibiydi.

Bir daha karşılaşmadık. Elbette ki Attilâ İlhan'la ilk tanışıklığım kitaplarıyla oldu. Henüz on beş yaşındayken okumuştum şiirlerini. Farklıydı, öyle bir dil ve üslup oluşturmuştu ki, taklit edilemezdi. Tek başına bir akım gibiydi. Cesur ve mücadeleci tavri da bir genç şair adayı olarak beni en çok etkileyen özelliği olmuştu. Toplumcu gerçekçi tavrını sonraki yıllarda, bireye yansıtarak sezdirme yoluna gitmiş, hem gelenekten beslenip hem de modern hayatın gerilimini, aşklarını şiirlerinde kullanmıştı. O hem buralı, hem Batılı tavrıyla yazdıkları ve duruşuyla tam bir sentez adamıydı. Düşünce tarihimize de ışık tutan Attilâ İlhan, senaryoları, şiirleri, romanları, denemeleri, "vahşi bir kadın gibi taşıdığı yalnızlığıyla" giderken bir boşluk bırakmadı ardında. Tüm boşlukları doldurarak gitti.

Toos Nijssen ve 'Biz Kimiz'

Bak bana gör beni...

Z. Ezgi Altınır

İstiklal Caddesi'nde, Robinson Crusoe Kitabevi'nin vitrinine yerleştirilmiş iki ekranda, çeşitli insanların yüzlerini gördü İstanbul. Sokakta, bankada, hastanede veya bir alışveriş merkezinde, sürekli etrafımızda olan, fakat durup bir baktığımızda, sanki bir şeyler söyleyecekmiş gibi bizi gören yüzler... Proje, İstanbul Bienali ve Hollanda'da sürmekte olan "Eindhovenİstanbul" adlı sergi ile paralel olarak düzenlendi. Kayıtlarını, Hollanda Konsolosluğu'nun bahçesinde yapan Toos Nijssen'le, insanlığın yaşadığı kimlik bunalımına cevap verirken, ardında sorular bırakan "Biz Kimiz" isimli bu proje hakkında konuştuk.

-Bu proje fikri nasıl oluştu? Neden böyle bir teknığe başvurduunuz?

İnsan psikolojisine özel bir ilgilim var. Bizler çok ciddi bir iletişim problemi yaşıyoruz. Problemin altında yatansa, kendimizi tanıyamıyoruz. Ama doğrudan birbirimize baktığımız ve yüreklerimizin, gözlerimiz aracılığıyla konuştuğu bu projede, kameraya bakan insanlar, o an aklındaki her şeye bakıyor ve sonra sorular geliyor.

-Nasıl seçiyorsunuz insanları?

Enerjisini hissettiğim insanları seçtim. Bu insanların içleri dışlarını bastırıyor ve söyleyecek sözleri, hissettikleri daha çok şeyleri varmış gibi duruyorlardı.

-Türkiye'de bir yardımcıyla çalıştınız. Onun seçimleri bir şey değiştirdi mi?

Dil problemi yaşadığım için ilk defa bir yardımcıyla çalıştım. İlginç oldu. Bazı insanlara bakıp, herhalde ben teklif sunmazdım diye düşündüm. Ama o insanlar burada, kameranın karşısındaydılar.

-İnsanlar davetlerinize ne tür tepkiler verdi?

Kadınların büyük bir kısmı broşürleri almaktan bile kaçındılar. Ama katılanlar da oldu. Erkeklerin sayısı ise hayli fazlaydı. Ama iki tarafın da karar vermesi uzun sürdü. Çünkü görünmüyorlar.

Toos Nijssen

-Sizce neydi bu güvensizliğin sebebi?

Türkiye'deki insanlar kendilerine gereken değeri vermiyor. Teklif sunduğumuz bir adamın ilk cümlesi "Ben garibanın biriyim. Daha büyük adamlar var, onları çekin" oldu. "Başınıza bir şey gelir mi? Bundan para kazanacak mısınız? Bize ne kadar ödeyeceksiniz? Yalancısınız! Siz kimsiniz?" gibi tepkilerle karşılaştık. Kimseye zararı olmayacak bir sanat projesi bu, çoğu insan bunu anlamak bir yana, dinlemedi bile. Ama diğer yandan, Hollanda'da yapılan kayıtlara oranla, buradaki projeye iki kat fazla insan katıldı.

-Burada yaptığınız kayıtlarda ne gördünüz peki?

Mutsuz yüzler... Tuhaf bir hüzün hâkim Türkiye'deki insanlara. Bu projeyi daha önce Hindistan, Belçika ve İtalya'da sürdürdüm... Hindistan'da kast sistemi var ve insanlar hangi kasta ait olduğunu, dolayısıyla nereye varacaklarını biliyor. Bu durum onları umutsuz edecek bir hırslı engelliyor sanırım. Buradaki sonucu, geçim derdi yüzünden insanların kendini unutmaması ve yapı olarak çok duygusal olmalarına bağlıyorum.

-Hareket noktanız sonuçlardan çok, sürecin kendisi diyebilir miyiz?

Evet. Mutsuz yüzlerden bahsettik, ama insanlar kayıttan çıktıklarında çok mutlu görünüyordu. İçerideyken, kameraya yansıyan bu mutsuzluğu, orada yeniden tarttı. Belki o gün, daha farklı kararlar aldı.

-Srada hangi ülke var?

Yeniden Hindistan. Çünkü orada daha önce yaptığım kayıtlar birer saatti. Şimdi onar dakikayla sürdürdüküm çekimleri Hindistan'ın kuzeyinde tekrarlamak istiyorum.

-60 dakikalık çekimlerin farkı neydi?

İnsanlar ilk dakikalar çok gergin ama sonra rahatlıyor, fakat yüzlerindeki maske hâlâ duruyor. Maskeleri bir saat gibi uzun bir süreye dayanamıyor. Ama insanlar bu kadar süre kameraya bakmak istemiyorlar.

-Peki, mutsuz yüzlerden başka ne gördünüz İstanbul'da? İstanbul çok gürültülü ve insanlar alışık olmadığı kadar yüksek sesle konuşuyor. Bu, iki ayrı kültürün desibel farkı olsa gerek.

-Portreleme tekniğininiz, alışılmış olandan farkı ne?

Geçmişte hep belli bir sınıftan insanları portrelere konu oluyordu. Bize "Başka adam bulun, ben garibanın biriyim" diyen şahıs buna en güzel örnek. Şimdi ayrım gözetmeden herkesi bir portre olarak görmek, bu bozuk geleneğe verilen çağdaş bir cevap diyebilirim... ●

SEVDAYA DAHİL...

ZEYNEP UZUNBAY

Şiirle tanışmam çok geç oldu. Kayseri'de sağlık meslek lisesinde okurken bir tek Nâzım Hikmet'i biliyordum. Kitapçı yok, kütüphane yok, başka şairlerin de olduğunu söyleyen yok... Sonra Ankara'ya geldim ve her şeyin ortasına düştüm. Ankara'da öğrenciyken, evimizde soba yoktu.

Zaten odun, kömür de yoktu. Ankara kışı malum... Biz de ev arkadaşlarıyla sokağa çıkar, sürekli Attilâ İlhan şiirleri okurduk. Böyle böyle neredeyse tüm şiirlerini ezberledik. Yine bir gece barda sabahlamak zorunda kaldık. Onun "Emperyal Otel'de 3 gece kaldık, fazlasına paramız yetmedi" dizelerini kendimize uyarlayıp, "Ahhapta, dostta 3 gece kaldık, fazlasına yüzümüz tutmadı" diyerek ısınmıştık. 12 Eylül sonrası gözaltına alındık. Bu kez "24/61" şiirini uyarladık yaşadıklarımıza. Yani bize ve duyarlılıklarımıza hatta yaşadıklarımıza denk düşen bir şiiri oldu hep. Onunla hiç yüz yüze gelmedik, ama hep yüz yüze olduk.

Henüz adını koymadığım, bitirdiğim metnin içinde biri Attilâ İlhan'ın şiirlerini okuyor. O sabaha da haberini aldım. Okula çıkmaya hazırlanıyordum ve içimden "güle, güle" dedim. Güzel yaşadın, iyi bir şairdin. Bana ve bu ülkenin gençlerine şiiri sevdirdin. Bence o, şiiri sevdirmek için yazdı ve bunu başardı.

ONUR CAYMAZ

Attilâ İlhan her şeyden önce benim için saygıları artık

solmuş bir telefon defteridir. 1993 yılının kışım ayında aduma imzalamış bir "Ben Sana Mecburum" kitabı.

"Soğuk bir kışım günü" yazmış, altına o kocaman, aşâğılara doğru uzayıp giden imzası...

Yağmurlu bir ekim günü şimdi. Haberi bir şair arkadaşımдан aldım. "Ben Sana Mecburum'dan çalıp çalıp çocuksu bir heyecanla yazdığım, benim saydığım, bir telefon defterine karalanmış dizeler gözlerimin önünde. 24-61 şiirinin kıyısına yazdığım aşk mektupları... Şapka ve hep koltuğunun altındaki

çantasıyla Maçka Teknik Lisesi'nin önünden geçen o adam. Bilirdim. Tanırdım. Büyük bir şairdi. Bir şair olma aşkıydım. Geçtiği saati ezberlemiştim. O saatte edebiyat dersi olurdu. Girmezdim ben. Ondan iyi edebiyat dersi mi olur, diye düşünürdüm. Okulun demir parmaklıklarının önünde bekler yoluna çıkar şairden konuşurdum. "Üniversiteye gir mutlaka," demişti. "Derslerini ihmal etme..."

1998'in ekimi. Bir kitap fuarı. Yanına gidiyorum çekinerek. Şiirleri yayımlanan bir üniversiteliyim artık. Yaklaşıyorum. Bakıyor. "Ne haber üniversiteli," diyor. Tanıyor beni. Unutmamış.

Attilâ Bey. Sokaktaki Adam'dan, Yağmur Kaçağı'na... Hangi Sol'dan, Fena Halde Leman'a... Emperyal Otel'i'nden Yarın Artık Bugündür'e...

Attilâ Bey, ustam, ben de sizi hiç unutmadım... Hoşçakalın.